

temporary integral education. Thus, all the above mentioned authors point out the universality of Christian values in integral catholic education. The author, rightly brings to the attention of society the use of timeless and essential Christian values. The author rightly claims that it is not an alternative system, but it is the Catholic model of nursery education.

In conclusion to my mind, an appropriate understanding of integral education together with its implementation ought to be interdisciplinary, it should be accompanied by other sciences. All the above presented numerous articles present the multiplicity of practical ways of realization integral Catholic education. Therefore, nowadays it constitutes a chance to preserve genuine values. Currently existing moral relativism leads to praise false values. Thus, integral education is mainly aimed at what is important – to reach personal maturity, self-fulfilment, become a person in all dimensions. All above mentioned educational proposals implemented in contemporary curriculum and upbringing may rediscover integral catholic education.

Agata Sowińska

John Paul II Catholic University of Lublin, Poland

Obrońca prawdy. Materiały z konferencji: „O prawdzie w życiu publicznym. Błogosławiony ks. Jerzy Popiełuszko w 30. rocznicę zbrodni”, zorganizowanej przez Fundację Niepodległości i Instytut Europeistyki KUL Jana Pawła II 21 listopada 2014 r. oraz „Błogosławiony ks. Jerzy Popiełuszko obrońca prawdy o człowieku”, zorganizowanej przez KU NSZZ „Solidarność” KUL przy współudziale Katedry Pedagogiki Chrześcijańskiej KUL Jana Pawła II 14 kwietnia 2015 r., oprac. E. Różycka, Lublin: Fundacja Niepodległości 2015, ss. 248.

DOI: [http://dx.doi.org/10.18290/rped.2016.8\(44\).1-12](http://dx.doi.org/10.18290/rped.2016.8(44).1-12)

Trzydziesta rocznica śmierci Błogosławionego ks. Jerzego Popiełuszki oraz peregrynacja relikwii stały się zacznym wielowątkowej refleksji nad okolicznościami śmierci Błogosławionego, Jego nauczaniem i działalnością. Oddana do recenzji antologia jest owocem zatrzymania się nad Jego heroicznym życiem, sensem Jego cierpienia i męczeństwa. Całość publikacji została podzielona na dwie części, które odpowiadają strukturze spotkań konferencyjnych.

Część pierwsza została zatytułowana „O prawdzie w życiu publicznym. Błogosławiony ks. Jerzy Popiełuszko – w 30. rocznicę zbrodni”. Teksty zawarte w tej części zebrała A. Tchórzewska. Część pierwsza zawiera słowo wstępne, zatytułowane „Na tropie”, autorstwa A. Witkowskiego, oraz próby odpowiedzi na pytania i wątpliwości związane z okolicznościami śmierci Błogosławionego. Znajdują się w niej: analiza sytuacji społeczno-politycznej w Polsce po stanie wojennym (M. Ryba), prezentacja kontrowersji wokół sprawy zabójstwa ks. Jerzego Popiełuszki (M. Piotrowski), opis

niewyjaśnionych okoliczności Jego śmierci (W. Polak), analiza śledztwa w kontekście nowych dokumentów i dostępnych informacji (P. Gawryszczak), impresje z procesu toruńskiego (ks. A. Poniński), przedstawienie prowokacji Służby Bezpieczeństwa wobec ks. Andrzeja Bardeckiego i ks. Jerzego Popiełuszki (P. Litka), społeczne reperkusje śledztwa w sprawie zabójstwa ks. Jerzego (W. Sumliński) oraz podsumowanie, którego dokonała A. Tchórzewska.

Część druga recenzowanej antologii, zebrana przez A. Rynio, zatytułowana „Błogosławiony ks. Jerzy Popiełuszko – obrońca prawdy o człowieku”, składa się z dwóch bloków tematycznych. Pierwszy z nich – „Bo po to jest pamięć, by żyła obecność” – otwiera wstęp, którego autorką jest A. Rynio. Blok ten zawiera artykuły, które ukazują postać Błogosławionego jako męczennika systemu komunistycznego (ks. T. Guz), podejmują problem prawdy o śmierci ks. Jerzego (P. Litka), zawierają świadectwo lekarza współuczestniczącego w sekcji zwłok bł. ks. Jerzego (Z. Grabowska), przesłanie bł. ks. Jerzego dla etosu Solidarności (A. Rynio) oraz świadectwo o bł. Jerzym sąsiada i brata w kapłaństwie (ks. Cz. Banaszekiewicz). Kolejne zagadnienia zostały ujęte w bloku pt. „Błogosławiony ks. Jerzy Popiełuszko – świadek i patron «Solidarności»”. Zawiera on wstęp autorstwa A. Jurosa oraz artykuły ukazujące postać Błogosławionego w kontekście pytania „Dlaczego dziś potrzebne jest świadectwo bł. ks. Jerzego Popiełuszki” (ks. Z. Kuzia), Błogosławionego jako patrona na jedności ruchu „Solidarność” (ks. J. Szymczyk), Jego obecności w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim (W. Matwiejczyk) oraz lubelskiego wymiaru pamięci o Błogosławionym ks. Jerzym Popiełuszce (H. Miturska).

W Aneksie recenzowanej publikacji umieszczono okolicznościowe homilie głoszone w Kościele Akademickim KUL w dniach 12-19 kwietnia 2015 r., a więc w czasie obecności relikwii Błogosławionego ks. Jerzego Popiełuszki. Są wśród nich homilie wygłoszone przez: bp. K. Ryczana, ks. Z. Kuzia, ks. A. Maryniarczyka, ks. M. Tkaczyka, P. Twardeckiego SJ, ks. M. Sztabę, ks. A. Pietrzaka oraz ks. T. Pajurka. Homilie te ukazują kontekst teologiczny nauczania ks. Jerzego, a szczególnie Jego głęboko osadzony w nauce Kościoła personalizm antropologiczny.

Całość publikacji dopełnia dodatek zatytułowany „Młodzi w «Solidarności»”, zawierający nagrodzony w konkursie literackim esej *Życ w zgodzie z Bogiem i samym sobą*, którego autorka jest uczennica B. Romaniuk, oraz dokumentację prac plastycznych wyróżnionych w konkursach.

Recenzowana antologia jest cenna poznawczo i egzystencjalnie, daje bowiem wszechstronny wgląd w postać i dzieło bł. ks. Jerzego Popiełuszki. Ukazuje Go jako głębokiego myśliciela i zarazem gorliwego kapłana. Jego myśl ujmuje w wymiarze teologicznym oraz filozoficznym, zakotwiczonym w personalizmie, a tym samym wskazuje na doniosłość Jego nauki dla zrozumienia człowieka i sensu jego życia. Z kolei wątek solidarnościowy ukazuje Błogosławionego jako mentora i duchowego przewodnika solidarności, co ma wymiar ponadczasowy, bo przypomina, że poświęcanie się dla drugich jest zarazem uświęcaniem samego siebie, co w perspektywie Bożej jest służbą Bożą.

Zachowuje ona pamięć i wzbogaca naszą wiedzę o Błogosławionym, wiedzę, która z upływem czasu pokrywa się patyną zapomnienia. Jest to szczególnie ważne dla osób młodych, które znajdują w postaci Błogosławionego Jerzego Popiełuszki Wzór Osobowy do naśladowania i Autorytet w sprawach najważniejszych w ludzkim życiu. Ukazany w niej kontekst społeczno-polityczny oraz – w dalszym ciągu pełne kontro-

wersji, niewyjaśnione okoliczności Jego męczeńskiej śmierci – to przypomnienie historii, która nigdy nie może ulec przedawnieniu, ponieważ dla każdego pokolenia ma ona być „nauczycielką życia” i tym samym ma stać na straży godności każdego z nas.

Barbara Kiereś
Instytut Pedagogiki KUL

Barbara BOROWSKA, *Uczestnictwo licealistów polskich i francuskich w kulturze. Studium empiryczne*, Lublin: Wydawnictwo KUL 2013, ss. 214.

DOI: [http://dx.doi.org/10.18290/rped.2016.8\(44\).1-13](http://dx.doi.org/10.18290/rped.2016.8(44).1-13)

Recenzowana monografia Barbary Borowskiej, zatytułowana *Uczestnictwo licealistów polskich i francuskich w kulturze. Studium empiryczne*, stanowi studium porównawcze, które dotyczy problematyki czytelnictwa i korzystania z oferty instytucji kultury przez młodzież licealną w Polsce i we Francji w dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości. Stanowi ona wartościowe spojrzenie na to zagadnienie z punktu widzenia badacza, praktyka i teoretyka kulturoznawstwa. Publikacja jest interesującym i inspirującym wydarzeniem w przestrzeni współczesnych rozważań na temat uczestnictwa młodych Europejczyków w kulturze. Książka jest adresowana – ze względu na rozległość tematyčno-problemową, charakter badań i ich ukierunkowanie na ewentualną zmianę praktyki czytelniczej – do nauczycieli praktyków, pedagogów, socjologów, naukowców-badaczy, a także do menadżerów i animatorów kultury zarówno w Polsce, jak i we Francji. Publikacja jest z pewnością ciekawym punktem odniesienia dla refleksji i przemyśleń nauczycieli, szczególnie nauk humanistycznych, animatorów kultury, nad stanem czytelnictwa i zainteresowań czytelniczych wśród licealistów polskich i francuskich. Interesująca lektura prowokuje czytelnika do poszukiwania odpowiedzi na wiele pytań związanych z kondycją polskiej szkoły, stanem instytucji bibliotek publicznych i szkolnych w naszym kraju, ze spadkiem zmiłowania do książki wśród starszych licealistów, przygodą z teatrem, z którym młodzież polska ma – w przeciwieństwie do francuskiej – incydentalny kontakt.

Recenzowana praca składa się z dziewięciu rozdziałów. W pierwszym, noszącym tytuł „Stan badań nad uczestnictwem młodzieży w kulturze”, autorka ukazuje sytuację dzisiejszej młodzieży w Polsce i we Francji jako tej, która podlega globalizacji konfrontowanej z lokalnością, unifikacji i standaryzacji, z którą związana jest indywidualizacja oraz wzajemne przenikanie się elementów kultury masowej i elitarnej. Wskazuje również na czynniki, które odgrywają znaczącą rolę w procesie wchodzenia młodego człowieka w świat kultury i nabywania odpowiednich nawyków. Zainteresowania badawcze autorki skupiają się głównie na tych formach aktywności kulturalnej młodzieży, które mają charakter zinstytucjonalizowany i w różnym stopniu podlegają kontroli społecznej. Dlatego autorka zajmuje się czytelnictwem książek i prasy,